

**ב'** על נתינת השה לכהן, יעויין במנ"ח סוף מצוה כ"ב שכמדומה מצדד שאין מצות נתינה, רק השי"ת מזכה להכהן כמורם מן הקדשים. האם זו היא כוונת המנ"ח או טועה אני?

**ג'** כשבשל הפטר חמור הוא חילוני רשע<sup>44</sup>, האם נוגע זה לנידון המג"א (ס"י קפ"ט) שמומר

44. מספר הרה"ג ר' הלל קופרמן: פעם אחת דיברנו על איזה ענין, ואני התבטאתי קצת בחריפות על ציבור מסוים שאינו שומר תורה ומצוות. שאל אותי רבנו:

האם יש לך היתר לדבר כך?

כן, עניתי.

למה?

מכיון שהם לא תינוקות שנשבו, ממילא יצאו מכלל 'אחיק', אז מה הבעיה?

ומי אמר לך שהם לא תינוקות שנשבו?

הגרי"ש אלישיב אמר לי שהם לא תינוקות שנשבו.

הוא נדרך מיד, התיישב זקוף ואמר לי: הרב אלישיב אמר לך ככה? אני מבקש ממך, תאמר לי בדיוק איך שמעת! אצל רבנו אי אפשר היה לפספס כלום. דבר שאינו אמת גמורה לא נכנס לד' אמותיו. הרציתי לו את הדברים כפי ששמעתי, הרצאה קצת ארוכה היתה, לא אלאה אתכם פה, וכשגמרתי להרצות את הדברים, הוספתי: 'הרב אלישיב אמר לי את זה שלש פעמים. ואחרי הפעם הראשונה, פגשתי אברך אחד, סיפרתי לו את מה שהרב אלישיב פסק, והוא שאל אותי בין השאר: 'איך דברי הרב אלישיב מסתדרים עם דברי החזו"א הידועים ביורה דעה (ב, כח) שכותב עליהם שהם תינוקות שנשבו. אמרתי לו: 'לא שאלתי אותו כי זה לא הטריד אותי, אבל אם אתה רוצה, בשבוע הבא בעזרת ה' אהיה אצלו ואשאל אותו. וכך הוה, שאלתי אותו, והוא אמר לי משפט נורא: תדע לך, אם החזו"א היה חי היום, הוא לא היה כותב כך. כל המציאות השתנתה!

אחרי שרבנו שמע בקשב רב את כל הדברים היתה דומיה זמן מה, ופתאום רבנו אומר: אוי וי, אז הרב אלישיב מגדיל את הגהינום, הרבה יותר גדול ממה שהוא. ככה ראו את הרעדה שלו, אם הם לא תינוקות שנשבו, אז הם מזידים. זה פחד אלוקים, הוא מגדיל את הגהינום. היה חרדת אלוקים שם. אך אחרי כמה רגעים אמר רבנו: אני רוצה להגיד לך, קשה לי להסכים עם זה. אני חושב שודאי הם תינוקות שנשבו, עם כל מה שאמרת. תדע לך, שלפני כמה ימים היו פה אנשי ערכים, וסיפרו לי שהמציאות גם בארץ ישראל, שהאנשים האלה הם כן תינוקות שנשבו, ולמעשה גם היום הם לא יודעים שום דבר עקב כל ההסתה הבלתי פוסקת של הערב רב בתקשורת וכדו', ולדעתי זה ספיקא דאורייתא, וכדאי להיזהר.

אחר כך סיפרתי לו עוד איזה סיפור בענין זה. היתה איזה אישה אלמנה אחת, לא שומרת תורה ומצוות, שגרה בשכנות לחמי וחמותי, והיא רצתה שנשלם את מה שהם חייבים לוועד הבית. אמרנו לה שלנו אין כסף, וכשחמי יגיע הוא ישלם לה, ואין זה קשור אלינו. היא התחילה להרעים בקולה, ולצעוק צעקות גדולות, ואנו החזרנו לה לא כל כך בעדינות.

אחר כך שאלתי את נוות ביתי, איזה היתר יש לנו, לדבר אליה כך? הרי היא אלמנה! והיא ענתה לי שמכיון שהיא מחללת שבת בפרהסיא, ומתנהגת כמו גויה גמורה, אין כל איסור בדבר. סיפרתי להגרי"ש אלישיב את כל המעשה, והוא אמר לי שאשתי צודקת! כל המצוות של בין אדם לחבירו, זה רק למי שהוא אחיק בתורה ובמצוות, כולל 'כל אלמנה ויתום לא תענון', ממילא, מכיון שהיא מחללת שבת, היא כגויה גמורה לכל דבר וכמו שנפסק ברמב"ם סוף הלכות שבת: אבל מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד ע"ז ושניהם כגוים לכל דבריהם. את כל זה סיפרתי לרבנו, אך הוא הגיב: לא ברור לי שהיא לא תינוקת שנשבתה! אמרתי לו שבמקרה הזה גם רבנו יודה שהיא לא תינוקת שנשבתה, כי בילדותה היתה שומרת תורה ומצוות, ורק בעקבות מאורעות השואה פרקה עול. אך הוא לא קיבל את הדברים, ואמר: אעפ"כ, לא ברור לי עם כל זה שאינה בגדר תינוקת שנשבתה, דקשה לדון יוצאי שואה, ובפרט באיזה מצב שהיתה אז, ועל כן אני הייתי מפחד. אני הייתי מפחד. אלמנה... כך

אינו בן ברית ואינו עושה שליח, וא"כ ח"ו הברכה היא לבטלה, או לכהפ"ח ספק ברכה לבטלה?

**והשיב** רבנו: הנה כיון שלשיטת התוס' יכול לפדות בלי שליחות בעל החמור, ולשיטתם מקיים הפודה מצוה, הרי ודאי דמשום ספק שמא מקיים מצות פדיון פטר חמור ג"כ כדאי לטרוח [ודרך אגב מצילים את בעל החמוד שלא יעבור עבירה בהשתמשו בחמור שלא נפדה].

**ומש"כ** מענין הברכה, דלפי מש"כ המג"א לדון בדין אינו בעל ברית, א' זה רק בנשתמד, כמש"כ התוס' בסנהדרין בעובד עבודה זרה דאלו שמורדין ולא מעלין אינן בני ברית, ובדברי המג"א הוזכר אלה שמחזיקים עצמם כלא מבני ישראל, והיינו המושומדים, אבל החילונים אינם מחזיקים עצמם כאילו אינם מעם ישראל. גם להלכה למעשה היו נותנין גט האפיקורסים ומחללי שבת שעזבו מדינת פולין וליטא והיגרו לארצות אחרות, והי' כל הרבנים והגאונים משתדלין שישלחו גיטין ממדינות הים, וכמובן ע"י שליח ולא חשו שמא אינם בני שליחות, ועל סמך זה התירו הרבנים בכל הדורות נשיהם להינשא, ואם לגבי חשש אשת איש החמור התירו הרי דהסכמת הפוסקים היא דאין לומר דלא מהני שליחותם. וידוע עד כמה הגר"ח טרח להציל בונדיסט, שזה הי' כמו קומוניסט, לפני מלחמת העולם הראשונה, ולא דנו למורדין ולא מעלין, רק אדרבה עשה כל המאמצים להצילו, ובודאי אין לדון כל חילוני עם הארץ שהוא בגדר מורדין ולא מעלין, א"כ אין שום חשש של ברכה לבטלה ח"ו (משמר הלוי כתובות יא, א. ועי' בס' בינה ודעת מה שהאיר בזה).

## קישוט פטר חמור

**מה** שמקשטים את החמור בשעת פדיון פטר חמור הוא משום דהוי חפצא דמצוה, ולכבוד המצוה עושים כן, וכן מצינו שמקשטין השור שמביאין לקרבן שלמים יחד עם הביכורים, כמובא בביכורים פ"ג מ"ג (אילת השחר שבת נב, א).

**והגר"י** זילברשטיין הסביר בטעם שפטר החמור נכנס לבית הכנסת מעוטר בתכשיטים, שיתכן שהטעם הוא כי מדברי המפרשים משמע שהסיבה למצות פדיון פטר חמור היא כדי לזכור את יציאת מצרים, וכמו שביציאת מצרים עם ישראל הניחו את תכשיטי הכסף והזהב על חמוריהם כמובא בגמ' (בכורות ה, א) שזה הטעם שדווקא פודים פטרי חמורים שהם עזרו ביציאת מצרים, לזכר זה אנחנו מניחים את התכשיטים על החמור. ויתכן עוד שיש בזה דבר פלא, לעורר את הילדים שישאלו למה עושים כך והאב יספר לו את סיפור יציאת מצרים ואיך שהקב"ה הוציא אותם בנסים גדולים, ועוד עם חמורים טעונים כסף וזהב. וכשנאמרו הדברים לפני רבנו קילסם.

**וכשנשאל** רבנו איך מותר להניח תכשיטים על החמור הנפדה בשעת עשיית הפדיון,

הוא אמר לי, אני הייתי מפחד...